

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 7:01
סוף זמני ק"ש - 9:05
9:41 -
סוף זמן תפלה - 10:45
דף היומי לשבת: ב"ב ע"ד

בס"ד, עש"ק פ' שופטים - פרק א' - שנת תשפ"ד לפ"ק

פרשת שופטים

כבוד המלך. אבל אינו רצה לומר לעבדה ממש לשם אלוהות, דהא הוא פשיטא דלא צוה המקום כן.

"לא ימצא כן וגו' קוסם קסמים וגו'" (יח:י). בפענה רזא לבעלי התוס' איתא: 'קוסם קסמים' - זה שרגילין לנחש בקסמין לקולפן מצד אחד, ומצד השני מניחין בלי קילוף, ובעת צאתו לדרך זורקין אחד כלפי מעלה, ואם יפול צד מחשוף הלבן כלפי מטה אומר זהו בדמיון איש, ואח"כ זורק אחרת. וכשיפול אז מחשוף הלבן כלפי מעלה אומר זהו אשה, והוא לו לסימן טוב כשיבוא דמיון איש תחילה ואח"כ דמיון אשה כבריאתם, שיבטח בזה שיתקיים כבריאתו ולא יירט הדרך לנגדו בקורות וסכנות הנהוגות. ואם יפלו בהיפך, אזי יחזור בו מלצאת לדרך, שזהו סימן רע לו בניחושו. זהו קוסם קסמים.

והנה מצינו במדרש הגדול (במדבר ג:לב) שבלעם התחיל בקוביא [משחק לשם רווחים - gambling], ובבלורית [קליעת שער, וביחוד שער ארוך נופל לאחוריו כדרך שעובדי ע"ז מגדלין], ובנבלות הפה, ובקסמים. ועיין במדרש תנחומא (פ' נח סי' י"ד). ועיין בפרק חלק (סנהדרין קו.) דאיתא שם: מתחילה [הי' בלעם] נביא, ולבסוף קוסם [עיין ביהושע יג:כב] "ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם".

והנה איתא בתרגום יונתן (במדבר כב:ה) שלבן הארמי הוא בלעם.

ושמא יש לומר, שכמו שלגבי בלעם הרשע נענש מדה כנגד מדה, והשתמשו ב'אומנותו' ["על חרבך תחיי"] ונהרג בחרב [עיין רש"י עה"פ "ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב" (במדבר לא:ח)], כמו כן התנהגותו של יעקב עם לבן היתה בגדר "עם עקש תפתל", ואמר: אחיו אני ברמאות (מגילה יג.). ולכן עשה מעשה דומה למעשה הקוסמים, כמו שכתוב: "ויקב לו יעקב מקל לבנה לח ולו וערמון ויפצל בהן פצלות לבנות מחשוף הלבן אשר על המקלות. ויצג את המקלות אשר פיצל ברהטים בשקתות המים וגו' ויחמו הצאן אל המקלות ותלדנה הצאן עקודים נקודים וטלואים" (בראשית ל:לז-לט), ועי"ז נתעשר יעקב מאד מאד.

בדין בל תשחית בחפץ של הפקר

איסור בל תשחית נמצא בפרשתנו. וז"ל ספר החינוך (מצוה תקכ"ט): שנמנענו מלכרות האילנות כשנצור על עיר כדי להצר לאנשי העיר ולהכאיב לבותם, ועל זה נאמר (דברים כ:ט) "לא תשחית את עצה

"שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק" (טז:יח). אחז"ל (סנהדרין טז:): רבן שמעון בן גמליאל אומר, "לשבטיך ושפטו" - מצוה בשבט לדון את שבטו.

והקשו על כך מדברי הגמ' (יומא כו.): אמר רבא, לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר. לוי - דכתיב "יורו משפטיך ליעקב", יששכר - דכתיב "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים"?

בספר ושלל לא יחסר מובא: ותי' הג"ר מרדכי ארי' הלוי הורוויץ, אב"ד באנילא, עפ"מ שכתב האור החיים הקדוש (דברים לג:י) עה"פ "יורו משפטיך ליעקב", לפי שצוה "שופטים ושופטים תתן וגו' לשבטיך", ואמרו חז"ל (ספרי) שצריך שימנה דיינים לכל שבט, לזה אמר כי שבט לוי, לצד מה שהוכחנו שלא נשאו פנים לאב ולאח ולבן, ראויים הם להתמנות על כל שבט ישראל, והוא אומר "יורו משפטי ליעקב" בדרך כלל, כי אין לחוש שישאו פנים לשבטם יותר משבט זולתם.

ולפ"ז יש לומר, שאף רבא באמרו 'לא משכחת צורבא מרבנן דמורי', היתה כוונתו למורי הוראה לכלל ישראל, ששבט לוי ויששכר הם שיכריעו הלכה לכלל ישראל. וכך משמע מהמשך הגמ' שהקשו, ואימא יהודה נמי, דכתיב "יהודה מחוקקי"? ותירץ רבא: 'אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא קאמינא'.

ויש לציין לדברי הג"ר יוסף שאול נתנון מלבוב, בהקדמתו לשו"ת שואל ומשיב, שרוב מפרשי השו"ע הם כהנים ולוים!

"לבלתי רום לבבו מאחיו" (יז:ב). בספר מדרושי וחידושי רבי עקיבא איגר איתא: אחז"ל (סוטה ה:) תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית גאוה. נראה לפרש כוונתם 'אחד משמונה בשמינית', שכיוונו על פסוק השמיני בפרשה השמינית בתהלים, דכתיב שם "תמשילהו במעשה ידיך כל שתה תחת רגליו צונה ואלפים כולם וגם בהמות שדי". והיינו דרך על הבעלי חיים הותר לו לאדם להתגאות.

"יולך ויעבד אלהים אחרים וישתחו להן ולשמש או לירח וגו' אשר לא צויתיו" (יז:ג). ופירש"י: אשר לא צויתי - לעבדם.

בביאורי מהרא"י לבעל תרומת הדשן כתוב: פי', לעבדם בשביל כבודי, כדרך העולם שמכבדים את שמשי המלך בשביל

למה לא חששו לבל תשחית. אלא, כיון שהיו דברים אלו הפקר גמור, הי' מותר להם לעשות כן.

והנה בפ"ק דחולין (ו:): מסופר אודות רבי פינחס בן יאיר שלא רצה ליכנס לביתו של רבי מפני שהיו שם כודניתא חוורתא [פרידות לבנות שהיו מסוכנות מאד], והציע לו רבי שיהרוג אותן, והשיב לו רפב"י שיש בזה בל תשחית. שוב הציע לו רבי שיפקיר אותן [ופירש"י שישלחם ביערות דעלמא להפקר]. והשיב לו רפב"י דמתוך שלא יהיו נשמרות ירבו נזיקהן, עיי"ש.

ויש שמדייקים, דמתוך שלא הציע רבי שיפקיר אותן ואח"כ יהרגן חזינו דאפילו בדבר של הפקר שייך איסור בל תשחית (עיי' בשו"ת הר צבי ושו"ת משנה הלכות הנ"ל).

ועיין בשו"ת יהודה יעלה (יו"ד סי' קס"ד) שדייק מלשון הרמב"ם בהל' מלכים (פ"ו ה"י) שכתב: "המשבר כלים וקורע בגדים וכו'" ולא נקט "כליו", "בגדיו" או "בגד חבירו" דמשמע דדעתו דאף בשל הפקר עובר משום בל תשחית.

ועיי"ש שלאחר שמאריך בענין, כותב: העולה מכל הנ"ל, דעת הרא"ש ורש"י דבהפקר ליכא בל תשחית, ודעת הר"ן ותוספות דגם בהפקר איכא בל תשחית. ותמוה לי טובא שיטת הרא"ש מהא דחולין (ו:): הנ"ל בכודניתא [פרידות] וכו' ואם איתא [דבהפקר] ליכא איסור בל תשחית [לעבוד הכי: תחילה לפקרינהו ותו מצי למיקטלינהו, וליכא בל תשחית].

בשו"ע הרב (הל' שמירת נפש סע' ט"ו) איתא: ואם הזהירה תורה על של גויים שנלחמים עמהם, קל וחומר לשל ישראל או אפילו משל הפקר.

בספר ברכת השם (סי' ב', מקור הברכה ס"ק ט') מביא דברי שו"ע הרב. ושוב כותב: ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת יו"ד סי' י') כתב באמצע דבריו: ואולי אפילו בדבר של הפקר שייך בל תשחית. ובשו"ת שא"י שמואל (כללים אות ב') העתיק דברי הנו"ב כאילו נקט כן בפשיטות דיש בהפקר משום ב"ת, ולכאורה מדבריו משמע דלא ברירא לי' דבר זה, [וגם בשו"ע הרב לא כ' דברים הנ"ל רק בסוגריין דמשמע דמסקא לי' בזה, וכמ"ש בשארית יהודא (סי' ס"ג) דשמע מפה קדשו של הרב פעמים רבות, דכל ספק העמיד בתוך חצאי עיגול ודעתו היתה לחזור ולשנות פרק זה לראות אם צדקו דבריו, וכ"כ בדברי נחמ"י (דף י"ט)].

ונראה דדבר המיוחד להנאת רבים כאילנות המגדלים פירות בדרכים במקום שדרך הרבים לאכול מהם וכן כל כיוצא בזה אע"פ שהפקר הם, פשיטא להו להני תרי עמודי עולם, הרב והנו"ב דיש בהשחתתם ב"ת דמאי שנא זה מדבר שקנוי לאדם הרי הנאת שניהם לבני אדם שוים הם, ובזה פשוט דיש ק"ו של הרב דאם הזהירה תורה על של נכרים שנלחמים עמהם ק"ו של הפקר, אבל אילנות וחיות ביערות ובמקומות שאין מצויים בני אדם להנות מהם, אין רא"י ברורה דיש ב"ת בהשחתתם, ואפשר דבהפקר כזה שאינו מיוחד להנאת בני אדם מיירי הרב ולא ברירא ליה הדבר לגמרי, וכן דברי הנו"ב באותו תשובה מיירי באדם שנהג לירות על חיות ביערות ע"ש, ובחיות הפקר כאילו נסתפק שם אי יש בזה ב"ת, אבל בדבר שאינו קנוי לבני אדם אבל נהנים ממנו נראה פשוט דיש בהשחתתו ב"ת. ובשו"ת שו"מ (מה"ד ח"א סי' כא) כ' דמסבא יש ב"ת בהפקר, דאם הקפיד התורה על דבר של יחיד ק"ו כשמשחית דבר שמונע טובה מרבים ע"ש. וכל זה בדבר שנהנים ממנו רבים דעיי' מונע טובה מרבים, אבל דברים של הפקר במדברות ויערות י"ל דשאני.

וגו' ואותו לא תכרות". וכמו כן נכנס תחת זה הלאו שלא לעשות שום הפסד, כגון לשרוף או לקרוע בגד או לשבר כלי לבטלה, ובכל ענינים אלו ובכל כיוצא בהם שיהיה בהם השחתה יאמרו זכרונם לברכה תמיד בגמרא (קידושין לב). והא קא עבר משום בל תשחית. ומכל מקום אין מלקין אלא בקוצץ אילני מאכל שהוא מפורש בכתוב, אבל בשאר ההשחתות מכין אותו מכת מרדות.

שורש המצוה ידוע, שהוא כדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו, ומתוך כך תדבק בנו הטובה ונרחיק מכל דבר רע ומכל דבר השחתה, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה אוהבים שלום ושמחים בטוב הבריות ומקרבים אותן לתורה, ולא יאבדו אפילו גרגיר של חרדל בעולם, ויצר עליהם בכל אבדון והשחתה שיראו, ואם יוכלו להציל יצילו כל דבר מהשחית בכל כחם, ולא כן הרשעים אחיהם של מזיקין שמחים בהשחתת עולם והמה משחיתים וכו', עכ"ל.

והנה דנו הפוסקים אם איסור בל תשחית שייך לגבי חפץ של הפקר.

בתשובה המפורסמת של הנודע ביהודה (תניינא יו"ד סי' י') אודות צידת והריגת חיות לצורך הנאת הציידים, כותב בנוגע לאיסור בל תשחית: שהאיסור הוא שלא ישחית דבר שיכול האדם ליהנות ממנו - לא ישחית ויפסיד אותו ההנאה. ואולי אפילו בדבר של הפקר שייך זה, אבל דבר שאין בו הפסד לשום אדם לא שייך בל תשחית. וא"כ, הני חית יער, כל זמן שהם בחיים אין בהם שום הנאה לאדם רק עיקר הנאה במותן בעוורתיהם ובבשרם, ואיך נימא שיהי' אסור להמית משום בל תשחית וכו', עכ"ל.

ממה שכותב הנו"ב: "ואולי אפילו בדבר של הפקר שייך זה" משמע שמסתפק בזה.

במס' תמיד (כו:-כח). איתא: תנן התם, איש הר הבית [שר] הי' מחזור על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקות לפניו, וכל משמר שאינו עומד ואומר לו: "איש הר הבית, שלום עליך" - ניכר שהוא ישן, חובטו במקלו. ורשות היתה לו לשרוף את כסותו.

ובפירוש הרא"ש שם איתא: ואין כאן משום בעל [ר"ל בל] תשחית, דהפקר ב"ד הי' הפקר. משמע מזה דבהפקר ליכא בל תשחית.

ובספר תורת חכם (עמ' שכ"ב, מובא בס' ידי כהן - קונטרס בל תשחית עמ' פ"ה) הביא דיש מגיהים בדברי הרא"ש.

ובשו"ת חבלים בנעימים (ח"א סי' י"א אות ג') איתא דיש לומר בדעת הרא"ש דלא משום הפקר אין בו בל תשחית, אלא כמו שהותר איסור גזל משום הפקר בית דין הפקר דהוא משום מיגדר מילתא, כמו כן לא שייך בל תשחית כיון שהוא לצורך ומיגדר מילתא.

וכעין זה כתוב בשו"ת הר צבי (או"ח ח"ב סי' ק"ב). ויש מבארים דאין רא"י מהרא"ש ע"פ מ"ש הקצות החושן (חו"מ סי' רע"ג סק"א) דבהפקר בית דין, יוצא מרשותו לגמרי, אבל הפקר בעלים, לא יצא לגמרי מרשותו [ואולי עדיין שייך בו בל תשחית] (שו"ת משנה הלכות ח"ב סי' תל"ג).

ובקונטרס ידי כהן הביא ממכתב ברכה מהגרי"ח סופר שליט"א לספר אש תמיד שעמד לבאר ע"פ דברי הרא"ש מה דאיתא ברש"י עה"פ בפ' דברים: "ונחרם את כל עיר מתם" (ב:לד) שכתב: וכשבאו לביזת עוג כבר היו שְׂבָעִים ומלאים והיתה בווי' בעיניהם, ומקצועין ומשליכין בהמה ובגדים ולא נטלו כי אם כסף וזהב. ולכאורה

TORAH LODAAS

PARSHAS SHOFTIM
© COPYRIGHT 2024
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

לד"נ פעסא רחל בת דבורה

נדב בן דבורה לרפ"ש
רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש

“והי' כשבתו על כסא ממלכתו וגו'” (יז:יח) - פירש"י: אם עשה כן, כדאי הוא שתקיים מלכותו.

“And it will be when he sits on his royal throne ...”

Rashi notes that if he follows what the Torah prescribes for him, then he will be worthy of having his dynasty remain after him.

Why does the Torah say *Ki'shivto* [“as when he sits”] instead of *Bi'shivto* [“when he sits”]?

The *Kesav Sofer*, Z'T'L', explained that the verse wishes to impart an important lesson: If the king conducts himself throughout all the years of his reign *Ki'shivto* - as he did when he ascended the throne - with the same goodness and compassion towards his subjects, then he will merit having his monarchy exist forever.

“וילך ויעבוד אלהים אחרים” (יז:ג)

“And he went and worshipped other gods ...”.

Why does the verse add the word, *Vayeilech* - “and he went”?

Hagaon Rav Refoel Hamberg, Z'T'L', noted that while Hashem rewards even for good thoughts and intentions, He punishes only for improper deeds; not for sinful thoughts. The only exception concerns idolatry, where Hashem punishes even for intentions of worshipping *Avoda Zoro*.

According to this, the Torah adds the word “*Vayeilech*” to point out that he is held accountable even for going to commit the sin of idolatry ...

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

If two witnesses testified that Re'uvein owed Shimon \$100, and then they are found to be *Zomemin*, to whom does the \$100 go?

The *Sefer Yerei'im* (243) is of the opinion that Beis Din can give it to anyone they wish.

The *Radvaz* (*Teshuvos* III:1624) maintains that it is given to Re'uvein to compensate him for the aggravation that they caused him.

It appears that the *Sefer Yerei'im* holds that the punishment for *Eidim Zomemin* is because they lied in Beis Din.

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) Is it permissible to plant trees in the courtyard of a Shul?
- 2) Who were the only people permitted to sit in the *Azara* of the *Beis Hamikdash*?
- 3) Where do we find that a *Bracha* was recited before killing an animal that would not be fit for human consumption or for the *Mizbei'ach*?
- 4) Which Jewish king is mentioned in *Megillas Esther*?
- 5) If the city closest to where a body was found did not bring an *Egla Arufa* and *Yom Kippur* came, must they still bring an *Egla Arufa*?
- 6) Which prophet is alluded to in the Posuk: “נביא אקים” (יה:טו)?
- 7) How were women involved in a *Milchemes Mitzva*?
- 8) Which widow who was only married once is forbidden to remarry?
- 9) Is it necessary for every member of the Sanhedrin to understand seventy languages?
- 10) Can a king or a *Kohein Gadol* sit on the Sanhedrin?
- 11) If a king has no sons, who inherits his throne?
- 12) How can the purchaser of a horse be punished with *Malkos*?
- 13) If a king marries a 19th wife, after the king dies or divorces her, may she remarry?
- 14) Is anyone other than the king permitted to read from the king's *Sefer Torah*?

ANSWERS

- 1) There is a dispute among the *Acharonim* concerning whether it is permissible to plant a tree in the courtyard of a Shul - *Rabbi Akiva Eiger* (glosses to *Orach Chaim* 150) and the *Maharam Shick* (*Teshuvos Orach Chaim* 79) forbid it, while the *Binyon Tziyon* (9), the *Maharsham* (*Teshuvos* I:127), and others, permit it.
- 2) The only persons permitted to sit in the *Azara* were kings from the house of *Dovid* (*Yoma* 25a).
- 3) A *Bracha* was recited before killing an animal which is not fit for humans or the altar, in the case of the *Egla Arufa* (see *Mishne La'Melech*, *Ma'aseh Hakorbonos* I; *Nachal Eison* 5:3).

- 4) Yechonya, the king of Yehuda is mentioned in the Megilla (Esther 2:7).
- 5) If a city did not bring an *Egla Arufa* and Yom Kippur intervened, they must still bring an *Egla Arufa* (Rambam, Hil. Rotzei'ach 10:10).
- 6) According to Rabbeinu Bachya and the Chizkuni, it alludes to Yehoshua. According to the Pesikta D'Rav Kahana (13), it alludes to Yirmiyahu.
- 7) The Radvaz (Hilchos Melochim 7:4) suggests that perhaps they prepared food and drink for their husbands.
- 8) The widow of a king (Rambam, Hilchos Melochim 2:2).
- 9) According to the Minchas Chinuch (491), it is only necessary for two or three to understand seventy languages.
- 10) A king cannot, but a Kohein Gadol can (Rambam, Hil. Sanhedrin 2:4).
- 11) His brothers (Minchas Chinuch 497:2).
- 12) If a king buys one horse more than he needs, he receives *Malkos* (ibid. 499).

- 13) The Minchas Chinuch (501:3) writes that it is possible that she may remarry.
- 14) No (Lechem Mishna, Hil. Melochim 3:1).

NOW AVAILABLE

The sefer **נר מתתיהו** is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood.
Please be in touch via email.

The sefer **מצא טוב** on **שמחות** and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

*The material for this issue has been reprinted
from previous years*